

Raport z Papui Zachodniej 2024 – 2

2 lutego 2024

Przegląd wiadomości dotyczących łamania praw człowieka, wolności słowa, więźniów politycznych, a także Jakóba Skrzypskiego, czyli polskiego więźnia politycznego w Indonezji. Na koniec noty pośmiertne o Lukaszem Enembe i Zuzanie Crystalii Griapon.

FILM O LOSACH ZACHODNIOPAPUASKICH UCHODźCÓW UKAZANYCH Z PERSPEKTYWY DZIECI

„Biegnę, żeby ukryć się pod drzewem Wangi,
Biegnę, aby ukryć się pod drzewem Kuru,
to z powodu problemów Papui, ze względu na kwestię
niepodległości Papui.
Powstrzymujemy łzy w naszych sercach.
Płaczymy ukrywając się...”

Słowami tej pieśni zaczyna się film dokumentalny „Sa Pu Nama Pengungsi” („Nazywam się Pengungsi”) wyreżyserowany przez Yulianę Lantipo, we współpracy m.in. Victora Mambora. Osią filmu jest przedstawienie losu dziesiątek tysięcy uchodźców w Papui Zachodniej, którzy musieli opuścić swoje domy w latach 2018-2023 w następstwie operacji militarnych indonezyjskiego wojska.

Głównymi bohaterami jest dwójka dzieci: Pengungsi Kogoya i Pengungsi Wakom. Jubiana Kogoya to młoda kobieta, która została zmuszona do ucieczki ze swojego domu w momencie gdy była w zaawansowanej ciąży. Została zmuszona do pokonania 80 km pieszo. Schronienie znalazła w Wamenie Jej syn Pengungsi urodził się w momencie ucieczki. W ostatnich latach w regencji

Nduga do opuszczenia swoich domów zostało zmuszonych od 44 tysięcy do 60 tysięcy osób, co ostatecznie oznacza połowę populacji regencji.

Podobny los spotkał Emę Wakom, która znalazła się wśród ponad 2 tysięcy Papuasów, którzy uciekli przed zemstą indonezyjskich sił bezpieczeństwa w regencji Maybrat. Ema także urodziła swoje dziecko na uchodźctwie. Wśród imion nadanych córce znalazło się imię Pengungsi. Imię nadane dzieciom „Pengungsi” ma wymiar głęboko symboliczny, ponieważ w języku indonezyjskim oznacza „uchodźcę”.

W treści filmie przedstawiono sytuację uchodźców i osób wewnętrznie przesiedlonych w Papui Zachodniej. Zmagali się oni z szeregiem problemów, włącznie z niewystarczającą pomocą medyczną, żywnościową, z problemami w dostępie do edukacji. Ponadto wykorzenieni ze swoich wiosek, tradycyjnych wspólnot, cierpią oni z powodu przerwania łańcucha samowystarczalności, tożsamościowej reprodukcji i wydziedziczenia kulturowego.

Twórcy obrazu zauważają, że powodem ekspulsji rdzennej ludności w Papui Zachodniej, nie jest tylko konflikt zbrojny między Zintegrowanymi Siłami Zbrojnymi Indonezyjskiej Armii i Policji (TNI/Polri) a Armią Narodowego Wyzwolenia Papui Zachodniej (TPN-PB). Miejsca ostatnich wysiedleń, jak np. Intan Jaya i Maybrat, pokrywają się z terenami występowania bogatych zasobów naturalnych, z planami wydobywania, z którymi bywają powiązane prominentne postacie, historycznie bądź obecnie wywodzące się z półświatka indonezyjskiej polityki, wojska lub wywiadu.

We filmie o komentarz zostają poproszeni między innymi: Latifah Anum Siregar (prawniczka z Sojuszu na rzecz Demokracji w Papui – ALDP); Theo Hasegem (obrońca praw człowieka i działacz humanitarny) oraz Haris Azhar, indonezyjski obrońca praw człowieka związany historycznie z organizacją KontraS.

INDONEZYJSKIE SŁUŻBY ZAKŁÓCIŁY ROCZNICOWE WYDARZENIA KOMITETU NARODOWEGO PAPUI ZACHODNIEJ (KNPB)

W dniu 19 listopada 2023 roku Zachodni Papuasi celebrowali 15. rocznicę powstania Komitetu Narodowego Papui Zachodniej (KNPB – Komite Nasional Papua Barat). Nie wszystkim się udało tą celebrację urzeczywistnić, natomiast na wielu obszarach, gdzie zorganizowano zapowiedziane wydarzenia, zaraz po obchodach i przemówieniach, nastąpiły aresztowania działaczy KNPB.

KNPB w regionie Mamberamo Środkowe (KNPB Mamberamo Tengah) poinformowało, że 17 listopada 2023 roku o godzinie 15.40 czasu lokalnego (Waktu Papua Barat-WPB), podczas przygotowywania sceny do przemówień liderów tamtejszej komórki KNPB, do akcji wkroczyły oddziały zintegrowanych sił indonezyjskiego wojska i policji (TNI/Polri). Nie dopuściły one do organizacji przedsięwzięcia o charakterze proniepodległościowym. Reprezentanci Ciała nadzorczo-koordynującego (Badan Pengurus KNPB Mamberamo Tengah) twierdzą, że rano o godzinie 09.45 tego samego dnia, chcąc postąpić zgodnie z literą prawa przedłożyły list obwieszczający (surat pemberitahuan) do dowódcy lokalnej jednostki policji (Kapolres). Interwencję funkcjonariuszy aparatu bezpieczeństwa Zachodni Papuasi interpretują, jako formę zastraszenia ludu, domagającego się niepodległości Papui Zachodniej.

Kilka godzin po tym jak działacze KNPB wilayah Paniai (Komitet Narodowy Papui Zachodniej w regionie Paniai) zorganizowali uroczyste obchody 15. rocznicy powstania organizacji, na miejsce przybyły zintegrowane siły TNI/Polri i dokonały aresztowań.

Aresztowani zostali wysocy rangą członkowie organizacji jak: Musa Tebai (Ketua I -Zastępca Przewodniczącego), Yumabeu Yos

(Sekretarz KNPB Paniai), Melpen Gobai (Rzecznik KNPB Paniai), oraz inni członkowie organizacji, w tym Sely Tebai, Getayai Madai, Noak Yeimo i Melanesia Nawipa.

75. ROCZNICA POWSZECHNEJ DEKLARACJI PRAW CZŁOWIEKA ONZ W PAPUI ZACHODNIEJ

W dniu 10 grudnia 2023 roku w gmachu Muzeum Uniwersytetu Cenderawasih w Jayapurze (UNCEN) świętowano 75-tą rocznicę ustanowienia Światowego Dnia Praw Człowieka (Hari Hak Asasi Manusia Sedunia). Przygotowano mównicę do swobodnej wypowiedzi oraz scenę do świętowania, wydarzeniu towarzyszyło wspólne oglądanie filmów dokumentalnych, poświęconych sytuacji wewnętrznych uchodźców w Papui Zachodniej. Ponadto zorganizowano panel dyskusyjny dedykowany prawom kobiet (Gerak Bersama Dalam Mewujudkan Akses Keadilan Bagi Perempuan – Wspólny Ruch Kształtujący Dostęp Kobiet do Sprawiedliwości).

W uroczystościach uczestniczyło wiele organizacji. Obok reprezentantów grona akademickiego UNCEN, obecni byli przedstawiciele Papua Voices, TPRA, LBH Apik Jayapura, BPK XXII, Kork Papua, a także zasłużeni prawnicy papuascy, tacy jak Emanuel Gobay, czy Gustaf Kaver, którzy dokonali symbolicznego zapalenia świec w związku z 11-tą rocznicą narodzin „Papua Voice” oraz 12-tą rocznicą powstania „Suara Papua”. Dodatkową atrakcją było ogłoszenie konkursu na plakat wirtualny, związany tematycznie z obchodzoną rocznicą.

Emanuel Gobay, jako Dyrektor Instytutu Pomocy Prawnej (Direktur Lembaga Bantuan Hukum) złożył wszystkim uczestnikom serdeczne życzenia. „Czas mija i staliśmy się sędziwymi ludźmi, tak samo jak ONZ, które w 1948 roku ustanowiło Światowy Dzień Praw Człowieka. Fakt ten odzwierciedla docenienie wagi i zobowiązania, jakim jest wypełnianie i realizacja praw człowieka. Niestety na terenie Republiki Indonezji obserwujemy

zjawiska bardzo niepokojące w tym zakresie” – powiedział.

Od momentu uzyskania przez Indonezję niepodległości (17.08.1945) łamanie praw człowieka ma tutaj miejsce, szczególnie w Papui. W rzeczy samej, jeśli weźmiemy pod uwagę sam rok 2023 to liczba obszarów, w których (na skutek interwencji militarnych TNI/Polri) – przyp. red.) koncentrują się wewnętrzni uchodźcy jest znaczna.

Emmanuel Gobay uważa, że „Kwestia respektowania i wdrażania praw człowieka w Papui Zachodniej powinna znaleźć wreszcie swój szczęśliwy finał, jednakże na przestrzeni lat 1961-2023, łamanie praw człowieka jest zjawiskiem permanentnym. Jest to ciemna karta w historii Zjednoczonej Republiki Indonezji (Negara Kesatuan Republik Indonesia)”. „W związku z powyższym – jak twierdzi zachodniopapuaski prawnik – Władze Republiki Indonezji (Pemerintahan NKRI) powinny już dziś skoncentrować się, aby postępować zgodnie konstytucyjnym nakazem art. 28, punkt 4 ustawy z 1994 roku (Pasal 28 Ayat 4 Undang-Undang 1994 Tentang Penghormatan, Perlindungan, Pemenuhan dan Penegakan HAM). Przestrzeganie Ustawy o Poszanowaniu, Ochronie, Wypełnianiu i Respektowaniu Praw Człowieka, stanowi fundamentalny obowiązek władz”.

„Nieustannie obserwujemy exodus uchodźczy i kierowanie tysięcy żołnierzy na interwencje militarne do Regencji Nduga, Intan Jaya, Yahukimo, Pegunungan Bintang, Maybrat i kolejne przypadki drastycznego naruszenia praw człowieka. Oto nasza rzeczywistość! [...] Niestety zwiększanie liczby funkcjonariuszy wojskowych i policyjnych, nieuchronnie prowadzi do zapraszania ognisk przemocy i łamania praw człowieka. Dzieje się to w imię interesów ekonomicznych spółek wydobywczych, realizujących swe działania na niezwykle zasobnej w bogactwa Papui Zachodniej. To wszystko jest potwierdzeniem, że władze Indonezji nie pragną ocalenia życia i spokoju ludu papuaskiego, a jedynie korzystania z bogactw naturalnych tej ziemi” – spuentował Emanuel Gobay.

Podczas gdy w gmachu Uncen 75. rocznicę proklamacji Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, świętowano w spokojnej atmosferze, to demonstranci gromadzący się na ulicach papuaskich miast, byli nękani przez indonezyjskie służby bezpieczeństwa. Praktyki te potępił Benny Wenda, Tymczasowy Prezydent Papui Zachodniej i przewodniczący ULMWP na mocy I Kongresu z Jayapury (listopad 2023 r.).

W oświadczeniu zatytułowanym „Policyjna brutalność w Timice i Manokwari przypomina o indonezyjskich rządach kolonialnych” Benny Wenda napisał: „Indonezyjskie państwo ponownie stłumiło protesty i wolność wypowiedzi na terenie Papui Zachodniej. Demonstranci, którzy wyszli na ulice, aby uczcić Światowy Dzień Praw Człowieka w Manokwari i Timika, zostali powitani strumieniami wody, gazem łzawiącym, pałkami i masowymi aresztowaniami. Przynajmniej czterdzieści osób zostało zatrzymanych, w tym roczne dziecko, które zostało zatrzymane razem z matką. Do końca tego krwawego roku dla mojego ludu, Indonezja będzie kontynuowała swoją kampanię brutalności w Papui Zachodniej. W Timice 36 osób zostało arbitralnie aresztowanych, podczas gdy indonezyjska policja rozpendziła manifestację zorganizowaną przez Komitet Narodowy Papui Zachodniej (KNPB). Czterech protestujących zostało pobitych, odnosząc obrażenia głowy i ciała. W Manokwari pokojowi manifestanci zostali brutalnie rozproszeni gazem łzawiącym i strumieniami wody, gdy próbowali maszerować do budynku parlamentu prowincji. Te represje przypominają, że nie ma demokracji w Papui Zachodniej. W innych regionach Indonezji ludzie mogą cieszyć się prawami demokratycznymi, ale codzienną rzeczywistością dla Papuasów jest okupacja wojskowa i kolonializm. Nie możemy swobodnie mówić, modlić się ani protestować; brakuje nam nawet podstawowego prawa do powieszenia naszej narodowej flagi”.

Rocznice 75. Proklamacji Uniwersalnej Deklaracji Praw Człowieka obchodzili również członkowie diaspory uchodźczej w Europie. Przedstawiciele ruchów niepodległościowych z Papui

Zachodniej, Aceh i Moluk Południowych – czyli trzech narodów których ziemie zajmowane są przez administracją Indonezji – zebrali się z okazji 75. lecia proklamacji Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka w Niderlandach.

Zebrani odczytali fragmenty Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka i zwrócili uwagę społeczności międzynarodowej, że Indonezja znajduje się w Papui Zachodniej, Aceh i w Molukach Południowych nielegalnie.

INDONEZYJSKI PASTOR STAJE W OBRONIE ZACHODNICH PAPUASÓW

Pastor Saifuddin Ibrahim zaskarbił sobie sympatię Zachodnich Papuasów krytyką pomysłów Abdullaha Mahmuda Hendripiyono, byłego Szefa indonezyjskiego wywiadu BIN (Badan Intelejen Negara) zmierzających do destrukcji zachodniopapuaskiego ruchu niepodległościowego. Przypomnijmy, że Hendropriyno, swego czasu stronnik Megawati Sukarnoputri, zasugerował możliwość wysiedlenia Zachodnich Papuasów z ziem przodków i przeniesienie ich do Północnego Sulawesi, by w zamian tamtejszych mieszkańców osiedlić na Nowej Gwinei.

Podobnie pastor Saifuddin potępił eksploatację bogactw naturalnych Papui przez korporacje PT Freeport Indonesia oraz brutalne praktyki (podszyte rasizmem) stosowane wobec rdzennych Papuasów, przez zintegrowane siły indonezyjskiego wojska i policji (TNI/Polri). Wśród wymienionych przez niego rażących naruszeń praw, jakie przykuły uwagę społeczeństwa w ostatnich latach, były te z Regencji Mimika i Maapi. Działania TNI/Polri kompromitują według pastora Indonezję na forum międzynarodowym, podobnie jak przedstawianie papuaskich aktywistów (zarówno ze skrzydła pokojowego jak i zbrojnego), jako terrorystów. Saifuddin przekonuje, że nie można ich piętnować takimi etykietami, skoro żyją i walczą na własnej

ziemi, a walka ta jest reakcją na systemowy ucisk.

PAPUASKA MŁODZIEŻ POBITA NA WYSPIE BALI

W dniu 1 grudnia 2023 roku w mieście Kupang na indonezyjskiej wyspie Bali odbyła się demonstracja młodzieży papuaskiej, celem upamiętnienia 62. rocznicy inauguracji Rady Nowej Gwinei, obchodzonej również jako Proklamacja Niepodległości Papui Zachodniej. Zakończyła się ona zamieszkami, a dziesiątki Papuasów zostało ciężko pobitych przez członków nacjonalistycznej, indonezyjskiej bojówki (ormas) Garuda.

Akcja rozpoczęła się przy ulicy Jalan Piet A. Tallo. Na miejscu w krótkim czasie pojawili się członkowie bojówki Garuda starający się wymusić na papuaskich demonstrantach rezygnację z obchodów. Wkrótce zapanował chaos, w rezultacie którego część papuaskich demonstrantów zabrana została na miejscowy posterunek policji.

Yeri Wali, koordynator akcji młodzieży papuaskiej wyjaśnił, że aresztowania rozpoczęły się, ok. godziny 09.07 czasu miejscowego (WIT-Waktu Indonesia Timur), po tym jak białym samochodem przyjechało dwóch osobników, którzy prawdopodobnie byli członkami indonezyjskiego wywiadu (BIN).

Około godziny 09.15 na miejsce demonstracji przybyło około 50 rozwścieczonych członków organizacji Garuda. Zaatakowali oni demonstrujących Papuasów, ciężko ich raniąc i zdzierając z nich ubrania. Jeden z demonstrujących o imieniu Ririn został pobity do nieprzytomności, z kolei inny został uderzony w usta, w rezultacie którego odniósł rozległą ranę w postaci rozcięcia.. Obydwaj młodzi Papuasi zostali zaraz potem przetransportowani do Kwatery Głównej Policji w Kupang (Mapolres Kupang Kota)

Yeri Wali zauważył, że niemal wszyscy demonstranci wyszli z

tych zamieszek z guzami i siniakami. Aipda Fravensi Ibrahim Lapuisily, rzecznik policji w Kupang, potwierdził, że opisywane wydarzenia rzeczywiście miały miejsce w mieście.

VICTOR YEIMO ODZYSKAŁ WOLNOŚĆ

Victor Yeimo, międzynarodowy rzecznik Komitetu Narodowego Papui Zachodniej (KNPB) opuścił 23 września 2023 roku kolonialne więzienie Indonezji. Papuascy więźniowie polityczni kryminalizowani przez indonezyjskie władze opuszczając więzienie często powtarzają, że opuszczają „małe więzienie” (indonezyjski ośrodek penitencjarny), by trafić do „dużego więzienia” (czyli ojczystej Papui okupowanej przez reżim indonezyjski prześladujący rdzennych mieszkańców).

Victor Yeimo został zatrzymany i poddany kryminalizacji, ponieważ w 2019 roku konsekwentnie sprzeciwiał się rasistowskim praktykom wobec Zachodnich Papuasów w Indonezji. Indonezyjskie organy ścigania przerażone masowymi manifestacjami i wystąpieniami Papuasów, wytypowały papuaskich liderów opinii publicznej i pokazowo postawiły ich przed wymiarem sprawiedliwości. Victor Yeimo był jedną z tych osób i de facto od 2021 roku był pozbawiony wolności. Jego zdrowie w tym czasie zostało poważnie nadwątlone.

Mieszkańcy Papui Zachodniej wzięli udział w masowych zgromadzeniach, aby powitać uwolnionego Victora Yeimo. Międzynarodowy rzecznik KNPB powiedział wcześniej: „Kiedy rasizm staje się ogniem, który pali wolność, wtedy opór jest deszczem, który go gasi. Akceptacja rasistowskiego prawa jako prawdy jest jak dźwiganie ciężkiego brzemienia na barkach sumienia”.

W dalszym ciągu Zachodni Papuasi i organizacje takie jak Free West Papua Campaign, apelują o uwolnienie wszystkich więźniów politycznych w Papui Zachodniej i Molukach Południowych.

62. ROCZNICA POROZUMIENIA Z NOWEGO JORKU

W dniu 15 sierpnia 1962 roku miało miejsce podpisanie aktu politycznego, znanego jako „New York Agreement” („New York Perjanjian”), które walczyło przyczyniło się do przejęcia kontroli nad Zachodnią Nową Gwineą przez Indonezję. Ugoda między ONZ, Holandią, USA a Indonezją jest uznawana przez Zachodnich Papuasów za zdradę i złamanie prawa międzynarodowego.

W dniu 16 sierpnia 2019 rozpoczęły się w Surabaja i Jayapurze antyrasistowskie wystąpienia młodzieży papuaskiej, reprezentującej głównie Sojusz Studentów Papuaskich (AMP). Brutalne, rasistowskie potraktowanie młodzieży papuaskiej na indonezyjskiej ziemi wywołało wielkie protesty w Papui Zachodniej. Za inspiratorów tych wystąpień uznano m.in. Victora Yeimo i Buchtara Tabuniego.

W związku z powyższymi rocznicami Komitet Narodowy Papui Zachodniej (KNPB) przeprowadził kolejne pokojowe demonstracje w imię walki o niepodległość, godność i suwerenność.

Pokojowa demonstracja KNPB, związana z rocznicą Porozumienia z Nowego Jorku, została brutalnie rozbita przez indonezyjski

aparat bezpieczeństwa w Sentani w regencji Jayapura. Demonstranci rozpoczęli długi marsz przychodząc z wielu kierunków, niosąc flagi, bannery, transparenty na których widniały różne napisy, w tym te nawiązujące do wydarzeń z 2019 roku: „Kami bukan monyet” („Nie jesteśmy małpami”).

Około godziny 09.20 w okolicach dawnego Bazaru Czerwonej Lampy Sentani zostali zatrzymani przez uzbrojoną policję. Jakiegolwiek próby negocjacji zawiodły. Doszło do brutalnych pobić i rozproszenia demonstracji. Efekt to 16 osób pobitych, 2 osoby ciężko ranne, a także jedna osoba zatrzymana i przetransportowana na posterunek Polres Jayapura Doyo Sentani.

BENNY WENDA O ŚMIERCI DWÓCH PAPUASKICH KOBIET

Poniżej streszczenie oświadczenia Benny'ego Wenday pt. „Torturowanie papuaskich kobiet znakiem kultury indonezyjskiej armii”: „Byłem głęboko zasmucony, gdy usłyszałem o dwóch papuaskich matkach, które zostały zgwałcone i okaleczone przez indonezyjskich żołnierzy w Yahukimo. Sposób, w jaki te kobiety zostały potraktowane, jest nieludzki. Co to mówi o tym, jak Indonezja postrzega Zachodnich Papuasów, że jej żołnierze czują się zdolni do takiego okrucieństwa wobec naszych kobiet? Indonezja systematycznie okalecza, torturuje i znęca się nad moim ludem. To powszechna praktyka, część kultury indonezyjskiej armii. Jak powiedział pewien naukowiec, tortury są »sposobem rządzenia« w Papui Zachodniej. Czterej cywile papuańscy zabici i okaleczeni przez żołnierzy w Mimika w zeszłym roku, to tego dowód. Masowa przesiedlenia, gwałty, zabijanie duchownych, morderstwa dzieci – to wszystko jest powszechną taktyką w wojnie Indonezji przeciwko istnieniu mojego ludu. Pięciu nastolatków zamordowanych w zeszłym miesiącu w Yahukimo pokazuje, że Indonezja jest gotowa zaatakować nowe pokolenie Zachodnich Papuasów. Młodzi ludzie, nawet niemowlęta, są często ofiarami okupacji wojskowej. Nie

zapominamy o »Krwawym Paniai« ani o trójce dzieci zabitych przez »drużynę śmierci« w Puncak w 2022 roku. Uwaga świata przez ostatnie półtora roku skupiała się na inwazji Rosji na Ukrainę, a teraz zwraca się ku trudnej sytuacji w Izraelu i Palestynie. Papua Zachodnia znów jest ignorowana, tak jak przez ostatnie sześćdziesiąt lat. Ile jeszcze lat będziemy musieli cierpieć prześladowania i śmierć, zanim świat zauważy? Społeczność międzynarodowa powinna wiedzieć, że nie może sobie pozwolić na wiele lat indonezyjskiej okupacji. W Papui Zachodniej ludobójstwo i ekobójstwo idą ze sobą w parze. Jesteśmy opiekunami trzeciego co do wielkości na świecie lasu deszczowego – płuc świata. Obecnie jest on niszczonego w niespotykanym tempie przez Indonezję i korporacyjne interesy. Świat musi wspierać naszą walkę ze względu na ludzkość. To był gwałtowny i traumatyczny rok dla mojego ludu. Tysiące zostały przesiedlone, w tym z powodu zdarzeń z zeszłego miesiąca w Yahukimo i Nduga. Masakry są powszechne. Młode kobiety, takie jak Tarina Murib, są systematycznie zabijane. Potrzebujemy modlitw wszystkich ludzi dla Papui Zachodniej: cierpimy z rąk terroryzmu państwowego, którego dopuszcza się indonezyjski rząd. Znowu żądamy wizyty ONZ w Papui Zachodniej, zgodnie z apelami PIF, OACPS i teraz MSG. Żądamy również, aby Indonezja dopuściła dziennikarzy i międzynarodowych obserwatorów do Zachodniej Papui. To jest kluczowe, aby ludzie mogli zrozumieć, co naprawdę się dzieje. Indonezji nie wolno dłużej ukrywać swojego haniebnego sekretu”.

KNPB TIMIKA: WALKA LUDU PAPUASKIEGO NIE JEST MOTYWOWANA NIENAWIŚCIĄ

Przesłanie z grupy działającej wokół Komitetu Narodowego Papui Zachodniej w regionie Timiki (KNPB Timika): „W rzeczywistości walka Ludu Papui wynika z zapisów prawa posiadanego przez Lud Papui Zachodniej, podobnie jak to określa Konstytucja Republiki Indonezji z 1945 roku, która głosi: »Wolność to prawo wszystkich ludów, zatem kolonializm na świecie musi

zostać zniesiony». Lud Papui Zachodniej nie błaga o wyzwolenie, ponieważ ten Naród jest wolny i suwerenny od 1 grudnia 1961 roku, a następnie został przymusowo włączony do Indonezji poprzez Trikora – dokładnie 19 grudnia 1961 roku na Placu Merdeka w Yogyakarta. Suwerenność i niepodległość Papui Zachodniej została następnie zmanipulowana poprzez pełną presję, represje i zastraszanie podczas przeprowadzania PEPERA w 1969 roku, tak aby papuaski lud pozostał przy Indonezji. Gdyby wybrani do głosowania postąpili inaczej, to życie ich, jak również ich rodzin, znalazłoby się w niebezpieczeństwie. Od tego czasu aż do dzisiaj walka trwa. Walka o wyzwolenie Ludu Papui nie wynika z rasizmu ani nienawiści ludności Papui w stosunku do ludności papuaskiej żyjącej na tej ziemi (Tanah Papua). Ma ona swoje źródło w konieczności skłonienie indonezyjskiego rządu do otwarcia się i skorygowania historii Ludu Papui przy stole negocjacyjnym ONZ (Organizacja Narodów Zjednoczonych). Dlatego jako obywatele spoza Papui nie powinniśmy sądzić ani uważać, że walka Ludu Papui wynika z nienawiści Papuasów do ludzi spoza Papui. To jest nieprawdziwe stwierdzenie, ponieważ lud Papui Zachodniej szanuje ludzkość, walcząc o godność i szlachetność ludzką, aby móc siedzieć na równi z innymi narodami. Pozdrowienia z pełną świadomością, Pozdrowienia zjednoczone”.

NALOT INDONEZYJSKIEJ ARMII NA KOŚCIÓŁ KINGMI W REGENCJI NDUGA

Benny Wenda poinformował o kolejnych przypadkach niepokojenia środowisk kościelnych w Papui Zachodniej: „Z obecnej indonezyjskiej eskalacji wojskowej w Papui Zachodniej wyłaniają się dwa niepokojące trendy: celowanie w dzieci oraz uderzanie w przywódców religijnych. Po masakrach dokonanych na początku tego miesiąca (we wrześniu) w Yahukimo i FakFak, Indonezyjska policja przeprowadziła brutalny nalot na siedzibę kościoła KINGMI w Nduga. Gdy przywódcy kościoła spali w siedzibie głównej, przygotowując się do wydarzenia kościelnego

zaplanowanego na poranek, indonezyjscy policjanci wyważyli drzwi i bezpodstawnie oskarżyli ich o współpracę z Egianusem Kogoyą, przywódcą TPN/PB. Podczas nalotu dopuszczono się torturowania 12 osób”.

ZAPOMNIANA TRAGEDIA MAPPI

Minął już rok od krwawych wydarzeń na drugim kilometrze drogi od Kepi w Regencji Mappi położonej w prowincji Papua Południowa (Papua Selatan). Tragedia ta dotknęła 9 osób i wydarzyła się 14 grudnia 2022 roku. Do tej pory ówczesne zajścia nie zostały należycie zbadane przez wysokie organa Indonezyjskiej Policji (Kepolisian) i Narodową Komisję Praw Człowieka (Komnas HAM RI).

9 ofiar masakry w Mappi to: Moses Nakos Emo (32 lata), który zmarł w lokalnym, a także 8 rannych: Otniel Qah Samogoi, Wilhelmus Jeji Samogoi, Sabinus Sokni Sedop, Basilius Bape Yebo, Yohanes T. Sedop, Kasper Khani Yebo, Raxon Ya. Rasin oraz Ferdinandus Boy. Mając na uwadze liczbę ofiar wydarzenie to często bywa opisywane jako Masakra w Mappi (Krwawe Mappi – 14.12.2022).

Po interwencji grupy reprezentującej Koalicję Strażników Prawa i Praw Człowieka przypadek ten został opatrzony numerem 07/LBH-P-PM/XI 2023. Dostępny jest raport, w którym potwierdza się, że 14 grudnia 2022 roku nie było mowy o starciu się dwóch wrogich grup ludności cywilnej – którą to wersję propagowały indonezyjskie służby – lecz przeciwnie, to aparat bezpieczeństwa otworzył ogień do lokalnych mieszkańców.

„Po zebraniu materiałów wszystko wskazuje, że winowajcami są funkcjonariusze zintegrowanych sił indonezyjskiego wojska i policji” – to konkluzje z Instytutu Pomocy Prawnej w Merauke (LBH Merauke). Należy podkreślić, że pomimo padającego poważnego oskarżenia nie podjęto żadnych znaczących kroków, celem wyjaśnienia i wyciągnięcia konsekwencji.

W związku z powyższym skierowano pytania do Regionalnej Policji w Regencji Mappi; liderów Narodowej Komisji Praw Człowieka (Komnas HAM RI) oraz Komisji Praw Człowieka w Papui (Komnas HAM Papua). Pytania te dotyczyły wypełnienia rozporządzeń w kwestiach ochrony, bezpieczeństwa i godności obywateli przez władze Republiki Indonezji.

W podobnym tonie wypowiada się Nikolaus D. Kombanop ze Sztabu Instytutu Pomocy Prawnej w Merauke, stawiając pytania o to, jak Republika Indonezji wywiązała się ze swych powinności wobec ofiar 14.12.2022. Powołuje się on tutaj na Artykuł 28, wiersz (4) Konstytucji 1945 w powiązaniu z Artykułem 8 Ustawy 39 z roku 1999 o Prawach Człowieka (Pasal 28 ayat(4) UUD 1945 juncto Pasal 8 Undang-Undang Nomor 38 Tahun 1999 tentang HAM). Zgodnie z literą prawa krajowego władze mają obowiązek przestrzegać sprawiedliwości wobec obywateli, jacy stali się ofiarami ich działań.

Następnie, wypełnienie nakazów prawa wobec ofiar Masakry w Mappi odnosi się w sposób arbitralny do Artykułu 100 Ustawy 39 z roku 1999 (Pasal 100 Undang-Undang Nomor 39 Tahun 1999). Dlatego też LBH nieustannie zwraca się z żądaniami do indonezyjskich instytucji rządowych.

Dwa główne żądania w kontekście grudniowych wydarzeń z Mappi to:

1. Dowódca Policji w Papui powinien natychmiast rozkazać Dowództwu Policji w Mappi (Kapolres Mappi) należyte zbadanie i zakończenie sprawy (zgodnie z przewidzianymi prawem procedurami), jaka miała miejsce 2 kilometry od Kepi w dniu 14.12.2022.

2. Narodowa Komisja Praw Człowieka (Komnas HAM RI) powinna dołożyć wszelkich starań, aby kasus 14.12.2022 nie został pominięty, zmarginalizowany i w rezultacie zapomniany.

POSTAWA POLICJI W REGENCJI TAMBRAUW PRZYKŁADEM ŁAMANIA DEMOKRATYCZNYCH PRAW DO PROTESTU W PAPUI ZACHODNIEJ (NOTA Z LATA 2023 ROKU)

Policja Regencji Tambrauw (Kepolisian Resor Kabupaten Tambrauw) jest naciskana, aby uwolnić trzech aktywistów Komitetu Narodowego Papui Zachodniej (KNPB), jacy zostali aresztowani w dniu 9 czerwca 2023 roku. Żądanie to zostało sformułowane 3 lipca 2023 roku za pośrednictwem „Suara Papua” przez Cywilną Koalicję Ruchu Prodemokratycznego na rzecz Aktywistów Papuaskich (Koalisi Gerakan Sipil Prodemokrasi untuk Aktivis Papua).

Koalicja ocenia, że Indonezja jako kraj demokratyczny powinien podtrzymywać podstawowe zasady demokracji, które są już widoczne w pierwszej linijce tekstu Konstytucji Republiki Indonezji z 1945 roku (Undang Undang Dasar 1945). Słowa te brzmią: „Niepodległość jest prawem każdego narodu, w związku z tym wszelka kolonizacja na świecie powinna być usunięta”. Po drugie cytowany jest Artykuł 28 wiersz 3, który brzmi w sposób następujący: „Każdy człowiek ma prawo do zrzeszania się, uczestniczenia w zgromadzeniach oraz wyrażania opinii politycznych”.

„Prawda jest jednak taka, że wolność organizowania się, wyrażania opinii jest w Papui nadal zakuta w dyby, czy wręcz brutalnie tłumiona, rugowana, poprzez kryminalizowanie aktywistów papuaskich oraz działaczy na rzecz praw człowieka” - te sceptyczne słowa padły z ust Eko Baru, Koordynatora Cywilnej Koalicji Prodemokratycznej na rzecz Aktywistów Papuaskich.

Eko Baru przypomniał, że 9 czerwca 2023 roku, policja Tambrauw zatrzymała 17 aktywistów KNPB we wsi Bano w dystrykcie Bamusbano. Stało się to w momencie inauguracji działalności

nowego sektora KNPB. Dobrze zostały zapamiętane z tego wydarzenia strzały ostrzegawcze, jakie padły bez okazania nakazu władz.

Z tych 17 osób 14 jest już uwolnionych, ponieważ policja uzyskała pożądane informacje. Niestety jednak trzech z nich nadal siedziało w areszcie. To Urbanus Kamat, Sekretarz Generalny KNPB regionu Maybrat; Yeremias Yesnath, członek KNPB Sektor Tambrau; a także Wilem Yekwan. Według Eko Baru kondycja zdrowotna zatrzymanych pogarszała się od momentu zatrzymania.

Welfin Kareth; Sekretarz Cywilnej Koalicji Prodemokratycznej na rzecz Aktywistów Papuaskich dodaje, że władze poprzez kryminalizację realizują taktykę uderzania w ruch niepodległościowy, chociaż jego aktywność nie ma charakteru kryminalnego. „Nasi trzech przyjaciele są już zatrzymani od długiego czasu, bez jasnego powodu, ale przecież Artykuł 28 E wiersz 3 Konstytucji jasno mówi o prawie do zrzeszania się, spotykania i wyrażania opinii. To jasno ukazuje fakt, że w świetle tych przepisów w aktywności naszych przyjaciół nie było nic nielegalnego” – konkluduje Eko Baru..

JAKÓB SKRZYPSKI NA WARUNKOWYM ZWOLNIENIU W INDONEZJI, MUSI SKŁADAĆ MELDUNKI NA POSTERUNKU

Jakób Skrzypski, obywatel Polski i więzień polityczny w Indonezji, został warunkowo zwolniony z więzienia w Abepura w mieście Jayapura, w prowincji Papua. Informację tę przekazała prawnik, Latifah Anum Siregar, w piątek 27 października 2023 roku w Jayapurze. „Jego wyrok wynosił 7 lat, [a] odbył już 5 lat kary, więc jest uprawniony do warunkowego zwolnienia [...]. Odbył już dwie trzecie swojego wyroku, więc mógł ubiegać się o warunkowe zwolnienie” – powiedziała Anum.

2 maja 2019 roku Sąd Okręgowy w Wamencie skazał Jakóba Skrzypskiego na 5 lat więzienia. Inny oskarżony w tej samej sprawie, Simon Magal, znany również jako Simon Carlos Magal, został skazany na 4 lata więzienia. Jakób Skrzypski i Simon C. Magal, złożyli apelację do Sądu Wyższego w Jayapurze, jednak ich apelacje odrzucono. Obywatel Polski złożył następnie kasację do Sądu Najwyższego. 20 listopada 2019 roku Sąd Najwyższy odrzucił tę kasację i podwyższył karę Skrzypskiego do 7 lat więzienia.

Latifah Anum Siregar powiedziała, że proces warunkowego zwolnienia Skrzypskiego był dość długi, ponieważ wymagał zgody Interpolu. „Proces warunkowego zwolnienia jest bardzo długi, musi przejść przez procedury ogólne i specjalne, musi uzyskać zgodę od Interpolu. Musi być gwarancja od Ambadora (w tym wypadku Polski), gwarancja od lokalnych obywateli, jak również notyfikacja od Interpolu. Nawet jeśli mamy kompletną dokumentację, jeśli nie ma zgody od Interpolu, (odbywający karę) nie może wyjść z więzienia” – powiedziała.

Anum poinformowała również, że w trakcie okresu warunkowego zwolnienia Skrzypski musi składać meldunki co miesiąc w Instytucie Więziennictwa (Bapas) oraz w Urzędzie Imigracyjnym Ministerstwa Sprawiedliwości i Praw Człowieka w regionie Papui. Anum dodała, że Skrzypski nie może opuszczać Indonezji do 2025 roku.

„Musi składać meldunki dziesiątego dnia każdego miesiąca, warunkowe zwolnienie nastąpi w październiku 2025 roku. Jako jego gwarant muszę monitorować i sprawdzać, czy składa meldunki. Może wyjechać poza Papuę, o ile pozostaje w Indonezji i ma zgodę Bapas [...] Ponieważ jest obcokrajowcem, konieczne jest zaangażowanie Imigracji. Jest to pierwszy przypadek skazanego, który musi składać meldunki w tym zakresie” – powiedziała.

CO ROBILI POLSCY DYPLOMACI W INDONEZJI TUŻ PRZED ZMIANĄ STATUSU JAKÓBA SKRZYPISKIEGO?

Czy da się wyjechać z Jawy i zapuścić w odleglejsze rejony Indonezji na wschodzie? Zdecydowanie tak! Udowodniła to delegacja Ambasady Polskiej w Indonezji na czele z Panią Ambasador Beatą Stoczyńską, która pojawiła się w prowincji Sulawesi Północne, by rozmawiać o inwestycjach i współpracy z miejscowym gabinetem gubernatorskim.

Dalej są już tylko Moluki i zaraz za nimi Papua Zachodnia, Nowa Gwinea, a więc region, w którym od 5 lat więziony i kryminalizowany był Jakób Skrzypski, polski więzień polityczny. Pomimo tego Pani Ambasador nie udało się zabrać nigdy ze sobą konsula honorowego w Polsce i paru pracowników z Ambasady, by podczas procesu sądowego, lub w ostatnich latach pojawić się w Papui, demonstrując Indonezyjczykom, że ta kryminalizacja jest nie do przyjęcia z perspektywy państwa polskiego.

PIĄTA ROCZNICA UWIĘZIENIA JAKÓBA SKRZYPISKIEGO W CIENIU WIELKIEJ PROMOCJI KULTURY INDONEZYJSKIRJ NA POMORZU

Indonezyjski Konsul Honorowy w Gdańsku, Mirosław Wawrowski, zainaugurował budowę Świątyni Bentar. Ta inauguracja zapoczątkowała rozwój Taman Mini Indonesia w Polsce.

Z oświadczenia Ambasady Indonezji w Warszawie z wtorku (8.08.2023) wynika, że Mirosław Wawrowski, będący jednocześnie właścicielem kurortu Dolina Charlotty w Słupsku, darzy Indonezję wielką miłością. Poczawszy od istnienia Bali Spa w

kurorcie od 12 lat, po coroczne wyjazdy do Indonezji, w tym wizyty biznesowe i inwestycyjne, potwierdza wielkie zamiłowanie do kraju Garudy.

W inauguracji uczestniczyli Anita Luhulima, Ambasador Indonezji w Warszawie; Beata Stoczyńska, Ambasador RP w Dżakarcie; Tjokorda Oka Artha Ardhana Sukawati, Zastępca Gubernatora Prowincji Bali w Indonezji, a także Wiesław Byczkowski, Wicemarszałek Województwa Pomorskiego.

PRZYPOMNIENIE – KIM JEST JAKÓB SKRZYPSKI?

1. W sierpniu 2018 roku indonezyjskie władze zatrzymały w Papui Zachodniej Jakóba Skrzypskiego, polskiego turystę, który podróżował w regionie w towarzystwie Zachodnich Papuasów i wytoczyły przeciwko niemu pokazowy proces.

2. Jakób Skrzypski chociaż podróżował do Indonezji od 12 lat, został wykorzystany przez indonezyjskie władze jako „cel” po tym jak podczas zwiedzania Papui Zachodniej spotykał się i rozmawiał z przedstawicielami lokalnych środowisk kościelnych, społecznych i obywatelskich.

3. W maju 2019 roku ostatecznie Jakób Skrzypski jako pierwszy obcokrajowiec w 75-letniej historii Indonezji został nie tylko oskarżony, ale i skazany na 5 lat więzienia za „zdradę Indonezji”. Ostatecznie Sąd Najwyższy Indonezji podwyższył tę karę do 7 lat pozbawienia wolności.

4. Organizacje broniące praw człowieka, w tym ETAN, TAPOL, Human Rights Watch i Amnesty International Indonesia, uznały Polaka za osobę wmanewrowaną w proces polityczny lub więźnia politycznego i wezwały do jego uwolnienia.

5. Wytypowano Polaka, wmanewrowując go w „kafkowski proces polityczny” bo jak możemy przypuszczać, indonezyjscy urzędnicy spodziewali się, że dyplomacja polska i rząd Polski nie uzna

tej kwestii za niedopuszczalną, tak jakby zrobiłby to rząd Australii, Wielkiej Brytanii, Francji i Stanów Zjednoczonych.

6. Pomimo, że Parlament Europejski uznał Skrzypskiego za więźnia politycznego, a ostatnie przecieki sugerują, że prezydent Indonezji, Joko Widodo, odmówił ułaskawienia obywatela Polski, Premier i Prezydent RP milczeli. Nie chcieli wprost potępić tego zamachu politycznego nie mającego nic wspólnego ze sprawiedliwością.

7. Cytat z dr. Aleksandry Wagner: „Tak więc na pytanie czy Polska zawiodła Pana Skrzypskiego trzeba niestety odpowiedzieć twierdząco. Wszelkie wysiłki na rzecz uwolnienia okazały się bezskuteczne, a to jest najistotniejsze. Bardzo umiarkowana była też skuteczność działań na rzecz poprawy warunków w więzieniu”.

ŚMIERĆ LUKASA ENEMBE

26 grudnia 2023 roku, zmarł Lukas Enembe. W ramach indonezyjskiego systemu administracji w Papui Zachodniej, w latach 2007-2012 pełnił on funkcję regenta Puncak Jaya, a następnie w latach 2013-2023 był gubernatorem prowincji Papua. Zmuszony działać w indonezyjskiej rzeczywistości starał się reprezentować papuaskie interesy.

Jak napisał w nocie pośmiertnej Oridek Ap, wieloletni szef misji ULMWP do Unii Europejskiej: „Był jednym z niewielu liderów, którzy mieli odwagę znaleźć sposoby w ramach indonezyjskiego systemu, aby jakoś pomóc ludowi Papui. Wysłał wielu papuaskich studentów na studia za granicę i próbował zablokować dalszy proces podziału Papui Zachodniej na nowe prowincje. Prawdą było, że kochał swoich ludzi, prawdą było, że pragnął lepszej przyszłości dla swojego ludu. Prawdą było, że chciał uwolnić Papuę Zachodnią od indonezyjskiego kolonializmu. Dziękujemy, Panie Lukasie Enembe. Zasiałeś wiele nasion nadziei dla Papui Zachodniej”.

Nie wszystkie decyzje Enembe podobały się indonezyjskim władzom w Dżakarcie. Kiedy indonezyjskie władze postanowiły wysłużyć się papuaskimi gubernatorami w Nowej Gwinei, jako reprezentantami Dżakarty w Melanesian Spearhead Group (MSG) – do członkostwa w którym aspirowali Indonezyjczycy – Lukas Enembe odłożył słuchawkę, nie chcąc służyć jako indonezyjski słup na forum Melanezyjczyków. Zmarły gubernator ze łzami w oczach przyjmował również antyrasistowskie demonstracje w Jayapurze w 2019 roku, a podczas wizyty w rodzinnym regionie, w przemówienie bolał nad tym, że papuaski lud cierpi w różnych regencjach Nowej Gwinei.

Ten brak operatywności dla władz indonezyjskich, niektórzy wiążą z zakulisową decyzją o usunięciu popularnego papuaskiego urzędnika w administracji indonezyjskiej [poprzez wysunięcie przeciw niemu oficjalnych oskarżeń](#). Lukas Enembe został oskarżony o korupcję i wywieziony z Papui. Ostatnie miesiące spędzał w trudnych warunkach. Już wcześniej chory i wymagający specjalistycznego leczenia, był zmuszony do życia w uciążliwych więziennych warunkach. Wiele wskazuje na to, że indonezyjskie organy ścigania swymi decyzjami przyczyniły się do przyśpieszenia śmierci Lukasa Enembe. Markus Haluk, wieloletni lider zachodniopapuaskiego ruchu niepodległościowego, w artykule pośmiertnym napisał, że „należy podejrzewać, iż śmierć Lukasa Enembe nastąpiła w ramach zaplanowanego i systematycznego procesu morderstwa, przeprowadzonego przez rząd Indonezji za pośrednictwem organów ścigania i wywiadu państwowego”.

Ceremonia pożegnania i odprowadzenia ciała Lukasa Enembe z Zespołu Szkół Teologicznych STAKIN Sentani, stolicy regencji Jayapura do Rezydencji Enembe w Central Koya, w dystrykcie Muara Tami w mieście Jayapura, przyciągnęła tysiące ludzi. Łzy, gesty pożegnania, przerwane zostały przez tumulty. W trakcie zejść jakie miały miejsce 28 grudnia w regionie Waeny indonezyjska policja stwierdziła, podpalenia około 25 budynków i sklepów. Na prominentów zabezpieczających kondukt z ciałem

Enembe posypały się kamienie. Wśród rażonych w ten sposób znalazł się Ridwan Rudalamun, urzędnik pełniący obowiązki gubernatora prowincji Papua z nadania Dżakarty. Zdjęcia z zakrwawioną głową i twarzą Rudalamuna pojawiły się w sieci internetowej. Ignatius Benny Ady Prabowo, szef działu informacyjnego indonezyjskiej policji w Papui poinformował, że kamienie dosięgły również policjantów i radiowozy zabezpieczające wydarzenie. Jak stwierdził Mathius Fakhiri, inspektor policji regionalnej w Papui w zająciach rannych zostało w sumie 14 osób: jeden indonezyjski żołnierz, siedmiu indonezyjskich policjantów, Rudalamun pełniący obowiązek gubernatora i wreszcie pięciu członków społeczeństwa obywatelskiego.

Jayapura nie była jedynym miejscem gdzie ukazano niezadowolenie z powodu śmierci Lukasa Enembe. W wiosce Kembu, w której urodził się Lukas Enembe, spalono czerwono-białą flagę jako protest przeciwko śmierci Syna Tej Ziemi w indonezyjskim szpitalu wojskowym w Dżakarcie. Pogrzeb zmarłego gubernatora odbył się 29 grudnia 2023 roku.

ODESZŁA ZUZANA CRYSTALIA GRAPION

Świat Papuaski z żalem i smutkiem dowiedział się o przedwczesnej śmierci Zuzany Crystalii Griapon. Z.C. Griapon była absolwentką studiów licencjackich z chemii na Uniwersytecie Gadjah Mada. Od kilkunastu lat czynnie angażowała się w działalność ruchu niepodległościowego w Papui Zachodniej, w jego rozlicznych odsłonach: studenckim, ekologicznym, edukacyjnym, socjalistycznym i kobiecym. Była uczestniczką wielu for dyskusyjnych i propagatorką alternatywnych metod edukacji.

Zuzana C. Griapon rozpoczynała działalność w Sojuszu Studentów Papuaskich (AMP). Z tego doświadczenia narodziło się jej pełne zaangażowanie w ruch wyzwoleniecy Papui Zachodniej, ale zważywszy na ideową strukturę AMP, zapewne także krytyczne

myślenie o kolonializmie i kapitalizmie. W latach 2015–2018 Zuzan przeprowadziła wraz z AMP w indonezyjskim mieście Yogyakarta wiele działań w ramach kampanii na rzecz niepodległości Papui.

W 2016 roku Zuzan C. Griapon towarzyszyła Yohanisa Giyayowi w inicjatywie powołania ruchu „Wspólnota Zielonej Papui” w indonezyjskim mieście Malang. W 2020 roku po powrocie do Papui Zachodniej, organizację tę owocnie rozwijali w Jayapurze. „Zielona Papua”, pod przewodnictwem Y. Giyaya odegrała ważną rolę w Petycji Ludu Papui (PRP). Zuzan nawołując w tamtym czasie do stawienia oporu narzucanemu programowi Specjalnej Autonomii pisała: „Kultura solidarności, demokracji i krytyki, to kultura, którą należy rozpowszechniać. Kolonizacja będzie kontynuowana, jeżeli będziemy milczeć. Alternatywą, jaką możemy wdrożyć, jest nakłonienie wszystkich stron do zaangażowanie się w masową akcję, masowe organizowanie się oraz odzyskanie skonfiskowanej ziemi”.

23 marca 2021 r. Griapon zainicjowała utworzenie Papua Alternative School (SAP). SAP jest organizacją społeczeństwa obywatelskiego, która koncentruje się na zapewnianiu dostępu do usług edukacyjnych i zdrowotnych na obszarach miejskich w Papui.

Zuzana C. Griapon dystansowała się od for liberalnych feministek, które nie chcą podnosić kwestii prawa do samostanowienia Papui Zachodniej i spraw socjalnych. Jej zdaniem zaangażowanie kobiet nie może ograniczać się do działania w ramach struktur Specjalnej Autonomii, oferowanej przez Dżakartę i rozwoju kolonialnego spod znaku indonezyjskiej administracji.

Autorstwo: Damian Żuchowski, Rafał Szymborski

Źródła: Wolnemedi.net, „Latarnik Papuaski”, „Krew Papuasów”, „Free West Papua Campaign Poland”, „Grupa Wsparcia Jakóba Skrzypskiego”

WYBRANA ŹRÓDŁOGRAFIA

1. „President Wenda: Police brutality in Manokwari and Timika a reminder of Indonesian colonial rule”, <https://www.ulmwp.org/president-wenda-police-brutality-in-manokwari-and-timika-a-reminder-of-indonesian-colonial-rule>
2. „Demo Mahasiswa Papua di Kupang Ricuh, Dipukul Ormas-Ditangkap Polisi”, <https://www.detik.com/bali/nusra/d-7066169/demo-mahasiswa-papua-di-kupang-ricuh-dipukul-ormas-ditangkap-polisi>
3. Nuha Khairunnisa, „Profil Zuzan C. Griapon, Aktivis Perempuan Pendiri Sekolah Alternatif Papua”, <https://narasi.tv/read/narasi-daily/profil-zuzan-c-griapon>
4. Theo Kelen, „Terpidana makar Jackub Fabian Skrzypsi jalani pembebasan bersyarat”, <https://jubi.id/tanah-papua/2023/terpidana-makar-jackub-fabian-skrzypsi-jalani-pembebasan-bersyarat/>
5. Marlinda Oktavia Erwanti, „Taman Mini Indonesia Mulai Dibangun di Polandia, Target Selesai Tahun Depan”, <https://news.detik.com/berita/d-6864168/taman-mini-indonesia-mulai-dibangun-di-polandia-target-selesai-tahun-depan>

6. Karel Alexander Polakitan, „Polandia serius menjalin kerja sama dengan Pemprov Sulut”, <https://www.antaranews.com/berita/3727200/polandia-serius-menjalin-kerja-sama-dengan-pemprov-sulut>

7. Benny Wenda, „Torture of Papuan women a sign of Indonesian military culture”, <https://www.bennywenda.org/2023/benny-wenda-torture-of-papuan-women-a-sign-of-indonesian-military-culture/>

8. Benny Wenda, „New massacres in West Papua show urgency of UN intervention”, <https://www.bennywenda.org/2023/benny-wenda-new-massacres-in-west-papua-show-urgency-of-un-intervention/>

9. Theo Kelen, „Pj Gubernur Papua terkena lemparan batu saat iringi jenazah Lukas Enembe di Sentani”, <https://jubi.id/tanah-papua/2023/pj-gubernur-papua-terkena-lemparan-batu-saat-iringi-jenazah-lukas-enembe-di-sentani/>